

C. G. JUNG
RDEČA KNJIGA
Liber Novus

uredil in uvodno besedo napisal Sonu Shamdasani

predgovor Ulrich Hoerni

prevedli Jan Ciglenečki, Borut Škodlar, Neža Peterle,
Blaž Ciglenečki in Martin P. Kastelic

VSEBINA

Predgovor	11
Zahvala	15
Uvod	19
Sonu Shamdasani: »Rdeča knjiga« C. G. Junga	21
Sonu Shamdasani: Uredniška opomba	108
Kratice in opomba k paginaciji	113

LIBER PRIMUS

Pot prihajajočega	117
Ponovno najdenje duše	127
Duša in Bog	131
O služenju duši	138
Puščava	142
Izkušnje v puščavi	145
Peklenska pot v prihodnost	148
Razcepljenje duha	158
Umor junaka	162
Spočetje Boga	166
Misterij / Srečanje	175
Poduk	185
Rešitev	195

LIBER SECUNDUS

Podobe blodečega	211
Rdeči	213
Grad v gozdu	221
Eden izmed nižjih	233
Puščavnik	241
Dies II.	252
Smrt	262
Ostanki zgodnejših templjev	268
Prvi dan	276

Drugi dan	289
Zaklinjanja	296
Odprtje jajca	304
Pekel	312
Žrtveni umor	317
Božanska blaznost	325
Nox secunda	331
Nox tertia	345
Nox quarta	358
Tri prerokbe	370
Dar magije	375
Pot križa	384
Čarodej	391

PREIZKUŠNJE 453

Epilog	539
Dodatek A	541
Dodatek B / Pojasnila	552
Dodatek C	565

Leta, v katerih sem sledil notranjim podobam, so bila najpomembnejši čas mojega življenja – v njih so se odločile vse bistvene reči. Tedaj se je vse začelo in poznejše podrobnosti so bile le dopolnitve in razjasnitve. Moja celotna kasnejša dejavnost je obstajala v tem, da sem izdelal, kar je v tistih letih bruhalo iz nezavednega in me najprej preplavilo. To je bila prasnova za življenjsko delo.¹

C. G. JUNG, 1957

1 C. G. Jung, *Spomini, sanje, misli* (Ljubljana 1993), str. 212.

PREGOVOR

Od leta 1962 je obstoj *Rdeče knjige* C. G. Junga splošno znan, vendar je šele s pričujočo izdajo postala dostopna širši javnosti. Njen nastanek je opisan v Jungovih *Spominih, sanjah, mislih*, sama pa je bila predmet številnih razprav v sekundarni literaturi, zato jo bom v nadaljevanju le na kratko predstavil.

Leto 1913 predstavlja prelomnico v Jungovem življenju. Začel je eksperiment s samim sabo, ki je postal znan kot njegovo »soočanje z nezavednim« in je trajal do leta 1930. V času tega eksperimenta je razvil tehniko, kako »priti do bistva notranjih procesov«, »da bi prevedel čustva v podobe« in »da bi razumel fantazije, ki so valovile v (...) ‚podzemlju‘«. Pozneje je to metodo poimenoval »aktivna imaginacija«. Z zapisovanjem teh fantazij je začel v svojih *Črnih knjigah*. Pozneje je ta besedila pregledal in dopolnil s preišljevanji ter jih v kaligrafski pisavi prepisal v knjigo z naslovom *Liber Novus*, ovito v rdeče usnje in dopolnjeno z njegovimi slikami. Ta knjiga je bila že od nekdaj znana kot *Rdeča knjiga*.

Jung je svoje duhovne izkušnje delil z ženo in bližnjimi sodelavci. Leta 1925 je opisal svoj poklicni in osebni razvoj v seriji seminarjev, ki so potekali v okviru Psihološkega kluba v Zürichu, na katerih je omenil tudi svojo metodo aktivne imaginacije. Ne glede na to pa je Jung ostal pazljiv. Njegovi otroci na primer niso bili seznanjeni z njegovim eksperimentom s samim seboj in niso opazili nič nenavadnega. Seveda bi jim težko razložil, kaj se je dogajalo. Znamenje naklonjenosti je bilo že, če je katejemu od otrok dovolil, da ga gleda med pisanjem ali risanjem. Tako je bila za Jungove potomce *Rdeča knjiga* vedno ovita v tančico skrivnosti. Leta 1930 je Jung svoj eksperiment zaključil in dal *Rdečo knjigo* na stran – nedokončano. Čeprav ji je pripadlo častno mesto v njegovi študijski sobi, jo je desetletja pustil pri miru. Medtem so uvidi, do katerih je prišel z njeno pomočjo, neposredno vplivali na njegovo nadaljnje pisanje. Leta

1959 je s pomočjo starega osnutka poskusil zaključiti prepisovanje besedila v *Rdečo knjigo* in končati nedokončane slike. Začel je tudi pisati sklepno besedo, vendar sta iz neznanih razlogov tako kaligrafsko besedilo kot sklepna beseda ostala nedokončana.

Čeprav je Jung resno razmišljal o objavi *Rdeče knjige*, ni v tej smeri nikoli naredil potrebnih korakov. Leta 1916 je dal zasebno izdati *Sedem pridig za mrtve* (*Septem Sermones ad Mortuos*), krajše delo, ki je nastalo kot posledica njegovega soočanja z nezavednim. Celó njegov esej iz leta 1916 z naslovom »Transcendentna funkcija« (Die transzendente Funktion), v katerem je opisal tehniko aktivne imaginacije, ni bil objavljen vse do leta 1958. Obstajajo številni razlogi, zakaj *Rdeče knjige* ni objavil. Kot je sam trdil, je ostala nedokončana. Zamotilo ga je njegovo vse večje zanimanje za alkimijo. Za nazaj je natančne razdelave svojih fantazij v *Rdeči knjigi* opisal kot nujne, vendar dolgočasne »estetske elaboracije«. Še do leta 1957 je trdil, da so *Črne knjige* in *Rdeča knjiga* avtobiografski zapisi, za katere ne želi, da bi bili objavljeni v njegovih *Zbranih delih*, saj niso akademske narave. Popustil je, ko je Anieli Jaffé dovolil, da v *Spominih, sanjah, mislih* navaja odlomke iz *Rdeče knjige* in *Črnih knjig* – možnost, ki jo skorajda ni izkoristila.

Leta 1961 je Jung umrl. Njegova literarna zapuščina je postala last potomcev, ki so ustanovili Društvo dedičev C. G. Junga. Dedovanje Jungovih avtorskih pravic je prineslo obveznost in izziv za njegove dediče: pregledati objavo nemške izdaje njegovih *Zbranih del*. V svoji oporoki je Jung izrazil željo, da *Rdeča knjiga* in *Črne knjige* ostanejo pri njegovi družini, ne da bi pri tem podal podrobnejša navodila. Ker *Rdeča knjiga* ni bila mišljena za objavo v *Zbranih delih*, je Društvo dedičev C. G. Junga zaključilo, da je bila to Jungova poslednja želja v zvezi z delom in da gre za popolnoma osebno zadevo. Društvo dedičev je Jungova neobjavljena besedila čuvalo kot zaklad; ni se več razmišljalo o nadaljnjih objavah. *Rdeča knjiga* je v Jungovi študijski sobi ostala več kot dvajset let, zaupana Franzu Jungu, ki je prevzel očetovo hišo.

Leta 1983 je dalo Društvo dedičev *Rdečo knjigo* v trezor, saj so se zavedali, da predstavlja nenadomestljiv dokument. Leta 1984 je na novo postavljeni upravni odbor dal narediti pet fotografskih duplikatov za družinsko uporabo. Jungovi potomci so tako prvič dobili priložnost, da si jo

poblizje ogledajo. Takšno preudarno postopanje je imelo svoje koristi. Da je *Rdeča knjiga* tako dobro ohranjena, se gre med drugim zahvaliti tudi dejstvu, da je bila v vseh teh desetletjih le malokrat odprta.

Ko se je po letu 1990 redakcija nemških *Zbranih del* – tj. izbora del – približevala koncu, se je upravni odbor odločil, da se vse dostopno neobjavljeno gradivo preišče z namenom nadaljnjih objav. To nalogo sem prevzel sam, ker me je Društvo dedičev leta 1994 pooblastilo za reševanje arhivskih in uredniških vprašanj. Izkazalo se je, da obstaja cel *corpus* osnutkov in različic, ki se nanašajo na *Rdečo knjigo*. Iz tega je postalo razvidno, da je manjkajoči del kaligrafskega besedila obstajal kot osnutek rokopisa z naslovom *Preizkušnje*, ki se je nadaljeval tam, kjer se je osnutek končal, in ki je vključeval *Sedem pridig*. Toda vprašanje, ali in kako bi se to obsežno gradivo lahko objavilo, je ostalo odprto. Na prvi pogled sta imela slog in vsebina malo skupnega z drugimi Jungovimi deli. Veliko je ostalo nejasnega in do sredine 90-ih let ni bilo več nikogar, ki bi glede teh vprašanj lahko podal informacije iz prve roke.

Vseeno pa je od Jungovega časa zgodovina psihologije pridobivala veljavo in je zdaj lahko ponudila nov pristop. Medtem ko sem delal na drugih projektih, sem prišel v stik s Sonujem Shamdasanijem. Veliko sva se pogovarjala o možnosti nadaljnjih Jungovih objav, na splošno kot tudi glede *Rdeče knjige*. Knjiga je nastala znotraj specifičnega konteksta, ki bralcu na prelomu 21. stoletja ni več blizu. Vendar bi zgodovinar psihologije lahko sodobnemu bralcu knjigo predstavil kot zgodovinski dokument. S pomočjo primarnih virov bi vanjo lahko vtikal kulturno ozadje njene geneze, jo umestil v zgodovino znanosti ter jo navezal na Jungovo življenje in delo. Leta 1999 je Sonu Shamdasani pripravil predlog za objavo, ki je sledil tem smernicam. Na podlagi tega predloga se je Društvo dedičev spomladi leta 2000 odločilo – ne brez razprav –, da dovoli objavo *Rdeče knjige* in nalogo izdaje zaupa Sonuju Shamdasaniju.

Večkrat so me vprašali, zakaj je bila, po vseh teh letih, *Rdeča knjiga* objavljena šele zdaj. Nekatera naša nova dognanja so odigrala odločilno vlogo: Jung sam – kot se je zdelo – *Rdeče knjige* ni imel za skrivnost. Ob več priložnostih besedilo vsebuje nagovor »dragi prijatelji« in tudi z drugimi besedami cilja na bralstvo. V resnici je Jung tesnim prijateljem dovolil

imeti kopije transkripcij in je z njimi o tem tudi razpravljaj. Ni kategorično zavračal morebitne objave; to vprašanje je preprosto pustil nerazrešeno. Predvsem pa je Jung sam izjavil, da je do gradiva za vsa svoja poznejša dela prišel prek svojega soočenja z nezavednim. *Rdeča knjiga* je tako, kot dokaz tega soočanja, onstran zasebne sfere ključno delo Jungovega opusa. Takšno razumevanje je generaciji Jungovih vnukov omogočilo, da na to gledajo v novi luči. Proces odločanja je trajal dolgo. Izbrani odlomki, koncepti in informacije so jim pomagali, da so se racionalneje spoprijeli s čustveno nabito vsebino. Naposled se je Društvo dedičev demokratično odločilo, da se *Rdečo knjigo* lahko objavi. Pot od te odločitve do pričujoče objave je bila dolga. Rezultat je impresiven. Ta izdaja ne bi bila mogoča brez sodelovanja številnih posameznikov, ki so svoje veščine in energijo posvetili skupnemu cilju. V imenu potomcev C. G. Junga bi se rad iskreno zahvalil vsem sodelavcem.

APRIL 2009

Ulrich Hoerni

Fundacija za dela C. G. Junga

ZAHVALA

Glede na to, da so bile v obtoku neobjavljene kopije, bi *Rdeča knjiga* po vsej verjetnosti na neki stopnji in v neki obliki prej ali slej prišla v javnost. V naslednjih vrsticah bi se rad zahvalil vsem, ki so omogočili, da smo danes priča tej zgodovinski izdaji. Pri tem so sodelovali številni posamezniki, ki so vsak na svoj način prispevali k njeni uresničitvi.

Nekdanje Društvo dedičev C. G. Junga (ki je prenehalo obstajati leta 2008) se je spomladi leta 2000 po živahni razpravi odločilo, da dovoli objavo dela. V imenu Društva dedičev je Ulrich Hoerni, nekdanji upravitelj in predsednik društva, danes podpredsednik naslednice društva, Fundacije za dela C. G. Junga, s pomočjo upravnega odbora pripravil načrt za izvedbo projekta. Wolfgang Baumann, predsednik med letoma 2000 in 2004, je jeseni leta 2000 podpisal sporazum, ki je omogočil začetek del in Društvo dedičev zavezal, da jamči za večji del stroškov, povezanih z izvedbo projekta. Fundacija za dela C. G. Junga bi se zato rada zahvalila: izdajatelju Heinrichu Zweifelu iz Züricha za nasvete glede tehničnih vprašanj v fazi načrtovanja; Fundaciji Donald Cooper pri Eidgenössische Technische Hochschule (ETH) Zürich za pomembno donacijo; Rolfu Auf der Maurju za pravne nasvete in pomoč pri sklepanju pogodb; Leu la Rosi in Petru Fritzu za pogodbeno pogajanja.

V kritičnem trenutku leta 2003 sta uredniško delo podprla Fundacija Bogette in neimenovani donator. Od leta 2004 je uredniško delo podpirala Fundacija Philemon, organizacija, ki je bila ustanovljena z enim samim namenom, in sicer zbiranjem sredstev, da bi Jungova neobjavljena dela lahko ugledala luč sveta. V tem pogledu veliko dolgujem Stephenu Martinu. Ne glede na morebitne pomanjkljivosti pričujoče izdaje kritični aparat in prevod ne bi dosegla takšne ravni, če ne bi bilo podpore (članov) uprave Fundacije Philemon: Toma Charleswortha, Gilde Frantz, Nancy Furlotti, Judith Harris, Jamesa Hollisa, Stephena Martina

in Eugene Taylor. Fundacija Philemon bi se za pomoč rada zahvalila svojim donatorjem, zlasti Carolyn Grant Fay in Judith Harris, ter Nancy Furlotti in Laurence de Rosen za izjemne prispevke za angleški prevod.

Moje delo na tem projektu ne bi bilo mogoče brez podpore Maggie Baron in Ximene Roelli de Angulo, ki sta mi pomagali premagati številne prepreke. Projekt se je začel in bil uresničen z raziskovanjem intelektualne zgodovine Jungovega dela, ki so ga sponzorirali Wellcome Trust med letoma 1993 in 1998, Institut für Grenzgebiete der Psychologie leta 1999 in Solon Foundation med letoma 1998 in 2001. Vseskozi je Wellcome Trust Centre for the History of Medicine na University College London (prej Wellcome Institute for the History of Medicine) zagotavljal idealne pogoje za moje raziskave. Sporazumi o zaupnosti mi niso dovoljevali razpravljati o mojem delu s prijatelji in sodelavci: zahvaljujem se jim za njihovo potrpljenje v teh zadnjih trinajstih letih.

V obdobju med koncem leta 2000 in začetkom leta 2003 je Društvo dedičev C. G. Junga podprlo uredniško delo, ki je projekt spravilo v tek. Ulrich Hoerni je sodeloval pri različnih vidikih raziskav in pripravil popravljen prepis kaligrafske izdaje. Susanne Hoerni je prepisala Jungove Črne knjige. Pred člani družine Jung so leta 1999, 2001 in 2003 potekale predstavitve, ki sta jih vodila Helene Hoerni Jung (leta 1999 in 2001) ter Andreas in Vreni Jung (leta 2003). Peter Jung je svetoval pri načrtovanju objave in na samem začetku uredniškega dela. Andreas in Vreni Jung sta sodelovala pri nešteti obiskih, ko smo pregledovali knjige in rokopise v Jungovi knjižnici, Andreas Jung pa je zagotavljal neprecenljive informacije iz arhivov Jungove družine.

Ta izdaja je nastala s podporo Nancy Furlotti, Larry in Sandra Vigon pa sta me napotila k Jimu Mairsu pri Nortonu, ki je bil zadolžen za izdajo faksimilov sodobnega *Liber Novus*, *Dream Larryja Vigona*. Delo ne bi moglo imeti boljšega urednika, kot je bil Jim Mairs. Oblikovanje in prelom dela sta prinesla številne izzive, ki so jih elegantno razrešili Eric Baker, Larry Vigon in Amy Wu. Carol Rose je bila neutrudna in vselej pozorna pri lektoriranju besedila. Austin O'Driscoll je bil vedno na voljo za pomoč. Kaligrafsko izdajo sta skenirala Hugh Milstein in John Supra iz Digital Fusion. Skrbnost in natančnost njunega dela (s pomočjo sonarja) je sledila in dosegla raven skrbnosti in natančnosti Jungove kaligrafi-

je v izjemnem spoju starega in novega. Dennis Savini je za skeniranje dal na razpolago svoj fotografski studio. Pri Mondadori Printing so Nancy Freeman, Sergio Brunelli in njihovi sodelavci z vso skrbnostjo zagotovili, da je bilo delo natisnjeno skladno z najvišjimi tehničnimi standardi.

Od leta 2006 sta se mi pri prevajanju pridružila Mark Kyburz in John Peck – sodelovanje, ki je predstavljalo privilegij pri učenju umetnosti prevajanja. Naši redni konferenčni klici so zagotavljali dobrodošlo priložnost, da smo o besedilu razpravljali na mikroskopski ravni, humor pa je prinesel prepotrebno lahkotnost pri stalnem potapljanju v duha globine. Njun prispevek je bil v zaključni fazi uredniškega dela neprecenljiv. John Peck je razbral številne pomembne aluzije, ki so bile zunaj mojega razumevanja.

Ximena Roelli de Angulo, Helene Hoerni Jung, Pierre Keller in pokojni Leonhard Schlegel so podelili zelo pomembne spomine v zvezi z ozračjem v Jungovem krogu v dvajsetih letih in osebnostmi, ki so mu pripadale. Leonhard Schlegel je zagotovil ključne uvide v zvezi z dadaističnim gibanjem in trkom med umetnostjo in psihologijo v tistem času.

Erik Hornung je svetoval glede egiptoloških referenc. Felix Walder je sodeloval pri digitalni povečavi slike 155, Ulrich Hoerni je dešifriral njene majhne napise, Guy Attewell je razbral napis v arabščini. Ulrich Hoerni je priskrbel navedke *Mitrine liturgije* (opomba 6, str. 566). David Oswald je pokazal na *Mutus Liber* kot na Jungov mogoči napotek v opombi 313 (str. 422). Thomas Feitknecht me je opozoril in mi pomagal v zvezi z zapuščino J. B. Langa. Stephen Martin je našel Jungova pisma J. B. Langu. Paul Bishop, Wendy Doniger in Rachel McDermott so odgovarjali na moja povpraševanja.

Rad bi se zahvalil Ernestu Falzederju, da je prispeval navedek v opombi 145 na strani 63, prepisal Stockmayerjeva pisma Jungu in znatno popravil prevod uvoda in opomb v nemški izdaji.

Rad bi se zahvalil Fundaciji za dela C. G. Junga ter Literarni agenciji Paul in Peter Fritz, ki je dovolila navajanje iz Jungovih neobjavljenih rokopisov in dopisovanj, ter Ximeni Roelli de Angulo, da je dovolila navajati iz pisem in dnevnikov Cary Baynes.

Odgovornost za postavitev besedila, uvod in kritični aparat nosim sam. Kot osliček na strani 126 (opomba 29) sem vesel, da lahko končno odložim ta tovor.

Sonu Shamdasani

UVOD

SONU SHAMDASANI

LIBER NOVUS:

»RDEČA KNJIGA« C. G. JUNGA¹

21

C. G. Jung velja po splošnem prepričanju za enega najvidnejših predstavnikov moderne zahodne misli in njegovo delo še danes vnema številne polemike. Imel je ključno vlogo pri oblikovanju sodobne psihologije, psihoterapije in psihiatrije, danes pa številčna mednarodna skupnost strokovnjakov s področja analitične psihologije deluje pod njegovim imenom. Kljub temu pa je bil vpliv njegovega dela največji prav zunaj strokovnih krogov. Jung in Freud sta imeni, ki ju večina ljudi najprej poveže s psihologijo, njune ideje pa so široko razširjene v umetnosti, humanistiki, filmu in popularni kulturi. Jung velja tudi za enega od začetnikov newageevskega gibanja. Prav zaradi tega je težko verjeti, da je knjiga, ki zaseda osrednje mesto v njegovem opusu in ki jo je pisal več kot šestnajst let, luč sveta ugledala šele zdaj.

Komajda obstaja še kakšno *neobjavljeno* delo, ki bi imelo tako daljnosežne učinke na družbeno in intelektualno zgodovino 20. stoletja, kot jih je imela prav Jungova *Rdeča knjiga* ali *Liber Novus* (Nova knjiga). Za samega Junga je predstavljala jedro njegovih kasnejših del in že dolgo velja za ključ razumevanja njihovega nastanka. Z izjemo nekaj bežnih utrinjkov je bila za proučevanje nedostopna.

¹ Kar sledi, se navezuje, mestoma tudi neposredno, na mojo rekonstrukcijo oblikovanja Jungove psihologije z naslovom *Jung and the Making of Modern Psychology: The Dream of a Science* (Cambridge 2003). Jung je svoje delo poimenoval tako *Liber Novus* kot *Rdeča knjiga*, kot je danes splošno poznana. Ker pa obstajajo dokazi, da je bil *Liber Novus* tudi dejanski naslov, sem ga v nadaljevanju dosledno navajal.

KULTURNO OZADJE

22

Prva desetletja 20. stoletja so bila zaznamovana z obsežnim eksperimentiranjem v književnosti, psihologiji in likovni umetnosti. Pisatelji so se poskušali otresti omejitve upodobitvenih konvencij, da bi lahko raziskovali in upodabljali celoten razpon notranjih doživetij – sanj, videnj in fantazij. Eksperimentirali so z novimi oblikami in stare uporabljali na nov način. Od avtomatskega pisanja nadrealistov do gotških fantazij Gustava Meyrinka so pisatelji prišli v tesen stik in trčili ob raziskave psihologov, ki so se ukvarjali s podobnimi raziskovanji. Umetniki in pisatelji so sodelovali pri preizkušanju novih oblik ilustracije in tipografije, novih razmerij besedila in podobe. Psihologi so si prizadevali preseči omejitve filozofske psihologije in začeli raziskovati isto področje kot umetniki in pisatelji. Jasne razmejitve med književnostjo, umetnostjo in psihologijo še niso bile vzpostavljene; pisatelji in umetniki so črpali od psihologov in obratno. Kar nekaj znanih psihologov, kot sta Alfred Binet in Charles Richet, je pisalo dramska in leposlovna besedila (pogosto s privzetimi imeni), ki so vsebinsko odražala njihova »znanstvena« dela.² Gustav Fechner, eden od ustanoviteljev psihofizike in eksperimentalne psihologije, je pisal o duhovnem življenju rastlin in zemlje kot o modrem angelu.³ V tistem času so avtorji, kot sta André Breton in Philippe Soupault, vztrajno brali in črpali iz del parapsihologov in psihopatologov, kot so Frederic Myers, Théodore Flournoy in Pierre Janet. W. B. Yeats je s pomočjo spiritističnega avtomatskega pisanja napisal lirično psihokozmologijo v svoji pesmi *A Vision*.⁴ Na vseh področjih so posamezniki iskali nove oblike, s katerimi bi lahko upodobili dejanskost notranjih doživetij pri iskanju duhovne in kulturne prenove. V Berlinu je Hugo Ball zapisal:

2 Prim. Jacqueline Carroy, *Les personnalités multiples et doubles: entre science et fiction* (Pariz 1993).

3 Prim. Gustav Theodor Fechner, *The Religion of a Scientist*, uredil in prevedel Walter Lowrie (New York 1946).

4 Prim. Jean Starobinski, »Freud, Breton, Myers«, v: *L'oeuil vivante II: La relation critique* (Pariz 1970), in W. B. Yeats, *A Vision* (London 1925). Kopijo slednje je imel v lasti tudi Jung.

Podoba sveta in družbe leta 1913 je bila videti tako: življenje je popolnoma skrito in vklenjeno. Prevladuje nekakšen ekonomski fatalizem; vsakemu posamezniku, če se temu upira ali ne, je dodeljena točno določena vloga in z njo njegova zanimanja in značaj. Na Cerkev se gleda kot na nepomembno »tovarno odrešenja«, na književnost kot na varnostni ventil [...] Najbolj pereče vprašanje, ki se pojavlja dan in noč, se glasi: ali kje obstaja dovolj močna sila, da takšnemu stanju naredi konec? In če ne, kako lahko takšnemu stanju ubežimo?⁵

23

Znotraj takšne kulturne krize se je Jung lotil dolgotrajnega procesa eksperimentiranja s samim sabo, katerega rezultat je *Liber Novus*, psihološko delo v literarni obliki.

Danes stojimo na drugi strani ločnice med psihologijo in književnostjo. Če želimo danes razumeti *Liber Novus*, moramo imeti v mislih delo, ki je lahko nastalo samo v obdobju, ko ta razmejitev še ni bila trdno postavljena. Njeno proučevanje nam omogoča razumeti, kako je do te delitve prišlo. Vendar si najprej lahko zastavimo naslednje vprašanje:

KDO JE BIL C. G. JUNG?

Jung se je rodil v Kesswilu na Bodenskem jezeru leta 1875. Njegova družina se je preselila v Laufen pri Renskih slapovih, ko je bil star šest mesecev. Bil je najstarejši otrok in imel je eno sestro. Njegov oče je bil pastor v Reformirani švicarski cerkvi. Proti koncu svoje življenjske poti je Jung napisal spomine z naslovom *Iz najzgodnejših dogodkov mojega življenja* (Von den anfänglichen Ereignissen meines Lebens), ki so bili pozneje v močno predelani obliki⁶ vključeni v delo *Spomini, sanje, misli* (Erinnerungen, Träume, Gedanken). Jung je opisal pomembne dogodke, ki so ga vodili k ukvarjanju s psihologijo. Spomine, ki se osredotočajo na

⁵ Hugo Ball, *Die Flucht aus der Zeit* (Tagebuch), izdal Bernhard Echte (Zürich 1992), str. II.

⁶ O tem, kako se je na to delo pomotoma začelo gledati kot na Jungovo avtobiografijo, glej mojo študijo *Jung Stripped Bare by his Autobiographers, Even* (London 2004), 1. poglavje, »How to catch the bird: Jung and his first biographers«. Prim. tudi Alan Elms, »The auntification of Jung«, v: *Uncovering Lives: The Uneasy Alliance of Biography and Psychology* (New York 1994).

pomembne sanje, videnja in fantazije v otroštvu, lahko vidimo kot uvod v *Liber Novus*.

V prvih sanjah se je znašel na travniku, na katerem je bila jama, obdana s kamni. Ko je našel stopnice, se je spustil vanjo in se znašel v sobi. Tam je stal zlat prestol in na njem nekaj podobnega drevesnemu deblu, vendar je bilo iz kože in mesa, na vrhu pa je imelo oko. Nato je zaslišal glas svoje matere, ki je vzkliknila: »To je ljudožerec!« Ni bil prepričan, ali je mislila, da ta pojava v resnici žre otroke, ali da je ta lik istoveten s Kristusom. To je globoko vplivalo na njegovo podobo Kristusa. Leta pozneje je spoznal, da je šlo za penis, in še pozneje, da je šlo za ritualni falus in da je bilo prizorišče dogajanja podzemni tempelj. Na te sanje je začel gledati kot na nekakšno iniciacijo »v skrivnost zemlje«.⁷

V svojem otroštvu je Jung izkusil številne vidne halucinacije. Prav tako naj bi imel sposobnost hoté priklicati si podobe. Na seminarju leta 1935 je opisal, kako je kot deček v portret babice po materini strani strmел toliko časa, dokler ni »zagledal« dedka, kako se spušča po stopnicah.⁸

Jung je nekega sončnega dne, ko je bil star dvanajst let, prečkal Münsterplatz v Baslu in občudoval, kako se sonce zrcali v novih, glaziranih opekah na strehi katedrale. Tedaj se mu je začela porajati strašna, grešna misel, ki jo je odgnal. Več dni je preživel v tesnobnem stanju. Ko se je naposled le uspel prepričati, da je Bog želel, da misli to misel, podobno kot je želel, da Adam in Eva grešita, si je o tem dovolil premišljevati in tako videl Boga, kako s svojega prestola na katedralo izloča vsemogočni iztrebek, ki pod sabo zruši njeno novo streho in katedralo uniči. Junga je ob tem prevzel občutek blaženosti in olajšanja kot še nikoli poprej. Čutil je, da gre za izkušnjo »živega neposrednega Boga, ki vsemogočen in svoboden stoji nad Biblijo in Cerkvijo«.⁹ Začutil je, da je pred Bogom sam in da se njegova prava odgovornost šele začenja. Spoznal je, da prav takšne neposredne, bližnje izkušnje živega Boga, ki je zunaj Cerkve in Biblije, njegov oče ni imel.

7 Spomini, sanje, misli (Ljubljana 1993; v nadaljevanju Spomini), str. 24 sl.

8 Prim. »Über Grundlagen der Analytischen Psychologie. 5. Vorlesung«, v: *Gesammelte Werke* (v nadaljevanju *GW*) 18/1, § 397.

9 Spomini, str. 51.